

Válság, vagy csak tisztázatlan feladatok?

A megyei könyvtárak felelősségéről

Hallottam már többször emlegetni a megyei könyvtárak éves beszámolóival kapcsolatban, hogy egyes önálló községi könyvtárak eredményei nem kielégítők. Mindig hihetetlennek találtam a hírt, mert világos, hogy az önálló községi könyvtár a legtisztább könyvtártípus, ahol a könyvtárosnak úgyszólván minden ereje az olvasószolgálatra összpontosulhat, éppen ezért megfelelő hozzáértelessel, gondossággal és hivatástudattal ebben a könyvtártípusban lehet elérni a legjobb, legtartósabb eredményeket.

A *Könyvtáros* végre felvetette és vitára bocsátotta ezt a problémát, kiindulván egyik járási könyvtárunk javaslatából, amely az önálló községi könyvtárak megszüntetését kívánja. Megdöbbenő a javaslat, bár újszerűségét elvette egyes megyei könyvtárak gyakorlata, amely egyre-másra szüntette meg a múltban is ezeket a könyvtárakat. Még megdöbbenőbb a járási könyvtár javaslatának indokolása. Éppen ezért nagyon szükségesnek találok az őszinte és kemény beszédet, mert semmiféle rosszul értelmezett kartársiasságból nem lehet itt elhallgatni az irányítás és ellenőrzés felelősségét. Nem válságról van itt szó ugyanis, nem is tisztázatlan feladatokról. Lehet ma nálunk megyei könyvtár, amelynek vezetői előtt nem világos az önálló községi könyvtárak feladata, szerepe, működése? Bizony, az önálló községi könyvtárak nem kielégítő működése mögött bürokratikus elkényelmeskedés, az ellenőrzés elmulasztása és egyes megyei könyvtárak önzése húzódik meg.

Miféle okoskodás mondatja azt, hogy valamikor szükség lehetett az önálló községi könyvtárakra, de ma már nem? Hát a könyvtármozgalom kifejlődésének nem az az eredménye, hogy egyre nagyobb tömegek veszik igénybe a könyvtárak szolgáltatásait, s ahol annak megvannak a feltételei — az önálló községi könyvtárakban elsősorban vannak meg — ott könyvtári olvasóvá válik a lakosság 30—40%-a, ott egyre sokoldalúbb szolgáltatásokat nyújt a könyvtár, s egyre mélyül, finomul az olvasókkal való foglalkozás, a különböző olvasórétegekkel való speciális foglalkozás, egészen az egyéni foglalkozásig? Hát található a szocializmust építő Magyarországon olyan főhivatású községi könyvtáros, aki nem talál tevékenységének teret? És van járási, megyei könyvtár, amely eltűri az ilyen könyvtáros létezését?

Egyes megyei könyvtárak, ürügyül használván fel bizonyos községi könyvtárosok rossz munkáját, megszüntették a községi állásokat, s a létszámokat bevonták a megyei könyvtárhoz. Olyan nagy községben, mint pl. Dunaföldvár is, így jártak el. Másutt még a járási könyvtárak létszámából is elvontak a megyei könyvtár javára. Ma Dunántúl egyik legkisebb megyéjében odáig fokozódott ez a központi felduzzasztás, hogy több főből álló hálózati és külön még több főből álló módszertani csoport működik, viszont a megye tele van 8—10 000 lakosú községekkel, amelyekben nincs főhivatású könyvtáros. Ez azt jelenti, hogy elvonják a könyvtári munkaerőt a vidéktől, az olvasókkal való foglalkozástól és mesterségesen duzzasztják az irányító apparátust. Ez már telivér bürokrácia!

Lengyelországban, de különösen Bulgáriában tapasztaltam, hogy a könyvtárosok többsége ott dolgozik, ahol kell: a városokban és a községekben az olvasószolgálatban. És a megyei irányításban csak a legszükségesebb létszám van, minden esetre jóval kevesebb a miénknél. Meg kell vizsgálni a megyei könyvtárak nálunk tapasztalható túlduzzasztását! Több példát is tudok a feldolgozó és módszertani csoportok túlméretezéséről, öncélúságáról.

Nézetem szerint a jövő legfontosabb könyvtártípusa az önálló községi könyvtár. Ahol jó könyvtármozgalmi eredmények vannak a szocialista és a népi demokratikus országokban, ott nagyrészt ilyen könyvtárosokkal érik el. Ma már egy 5000 lelkes község nem nélkülözheti a főhivatású könyvtárost, olyan könyvtárost, aki megfelelő állása követelményeinek, részt vesz a továbbképzésben, munkáját nevelő tevékenységnek fogja fel. A fiókok létesítését és gondozását, az olvasókkal való elmélyült foglalkozás formáit vég nélkül lehetne sorolni számára feladatként. A kisebb községek esetében pedig ott van a több község ellátását körzeti rendszerrel megoldó könyvtáros lehetőség.

Javasolom, hogy foglalkozzunk ezzel a problémával érdeme szerint. Nézetem szerint rövidesen eljön az idő a könyvtárak községi kezelésbe adása után, amikor a további fejlődést már csak főhivatású könyvtárosok útján lehet biztosítani bizonyos községnagyságon felül. De halatlan rövidlátás lenne a meglévő önálló könyvtárak létszámának elvonása!

Páldy Róbert